
IN MEMORIAM

ĐURO BASLER (1917–1990)

Napustio nas je zauvijek jedan od naših najsrdačnijih članova, čovjek, častan i pošten, visoko moralan i principijelan, čovjek širokog obrazovanja, zasigurno naš posljednji pravi bosanskohercegovački polihistoričar. Otišao je čovjek koji je imao osmijeh za svakog, iznenada, kako to prijatelji uvijek rade. Đuro Basler, speleolog *amateur* nije više među nama. Umro je 3. februara 1990. godine.

Đuro Basler je rođen u Sijekovcu kod Bosanskog Broda, 6.3.1917. godine, gdje je proveo djetinjstvo i mladost. Mada iz Broda prelazi u Sarajevo, nakon uspješno započete činovničke karijere, on se svom rodnom kraju uvijek vraćao preko nikad prekinutih veza sa svojim zemljacima te brojnih napisa o istoriji tog kraja.

U Sarajevo dolazi da bi nastavio ono čime se kao *amateur* bavio u okolini Sijekovca i Bosanskog Broda, arheologijom i istraživanjem kulturne prošlosti. Zapošljava se u Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture, gdje radi od 1950. do 1959. godine. Iza njega su ostali brojni konzervatorski radovi na starim gradovima, Jajcu, Vranduku, Doboru, Tešnju, kasnoantičkoj vili u Mogorjelu. Istovremeno i studira arheologiju na Zagrebačkom univerzitetu, a sluša i predavanja iz paleolitika kod profesora Srećka Brodara.

Iz Zavoda prelazi u Zemaljski muzej gdje radi na istraživanju i proučavanju paleolitika Bosne i Hercegovine. Otkriva brojna nalazišta srednjeg i mlađeg paleolitika u sjevernoj Bosni. Londža, Kamen, Makljenovac, Kulaši, Kadar, Visoko brdo, Lupljana, samo su neke paleolitske stanice koje i naše krajeve uvode u evropski paleolitik. Kasnije im je pridružio i nalazišta u Hercegovini (paleolitska umjetnost) i Crnoj Gori. Iz ove oblasti na filozofskom fakultetu u Zadru brani doktorsku disertaciju. U Zemaljskom muzeju ostaje do 1983. godine kada je penzionisan kao naučni savjetnik.

Osim paleolitikom Đuro Basler se bavio i mnogim drugim oblastima arheologije i istorije. Antička i kasnoantička arhitektura bile su ligičan nastavak njegovih studija arhitekture. Svoje znanje i istraživanja o kasnoantičkim bazilikama objavljuje u knjizi "Arhitektura kasnoantičkog doba u Bosni i Hercegovini" (Sarajevo, 1972), a predavanja na franjevačkoj teologiji u Sarajevu sabrana su u knjizi "Kršćanska arheologija" (Mostar, 1986). Ne može a da se ne spomene i njegov rad na istraživanju heleničkog perioda (Vele Ledine, Gostilj, Crna Gora i gradina Ošanići kod Stoca), rimskog rudarstva, arheološke topografije.

Izazovu stećaka nije se mogao oduprijeti ni Đuro Basler. Problematika ukrasnih motiva na ovim jedinstvenim srednjovjekovnim nadgrobnim spomenicima bila je čest motiv njegovih brojnih radova. Njegov nekonvencionalan pristup tom problemu

i široko poznavanje svjetske literature o dualističkim pokretima u Evropi i Bliskom istoku dovodio ga je do interesantnih rješenja koja često nisu bila prihvaćena u bosansko-hercegovačkoj naučnoj javnosti. I istorijat i rekonstrukcija srednjovjekovnih sakralnih objekata bili su zahvalna tema za Đuru Baslera.

U bosansko-hercegovačkoj speleologiji Đuro je bio prisutan od njenih poslijeratnih početaka i kroz cijelo ovo vrijeme on je u nju ugradio veliki dio onoga čega je imao: znanja, iskustva i neposrednosti. Postao je neodvojivi dio humanog dijela istraživanja našeg krša i naše speleologije, isto kao što su, u šta smo se bezbroj puta uvjerali i osjetili, i speleologija i speleolozi, svi bez izuzetaka, i stari i mladi, postali dio njega. Bio je jedan od organizatora i spiritus movens tradicionalnog jugoslovenskog speleološkog simpozija "Čovjek i krš". Bio je predsjednik Speleološkog društva "Bosansko-hercegovački krš" iz Sarajeva i predsjednik Saveza speleologa Bosne i Hercegovine. Za svoj doprinos razvoju speleologije dobio je najviše priznanje jugoslovenskih speleologa; zvanje "Počasni član Saveza speleologa Jugoslavije".

Paleolitik i speleologija u izabranoj bibliografiji Đure Baslera:

- Paleolitski nalaz na Usori. Glasnik Zemaljskog muzeja (GZM) n.s. (arheol.), VII, 1953, 215-223.
- Paleolitski nalaz na Crkvinu u Makljenovcu. GZM, XII, 1957, 93-108.
- Paleolitsko nalazište Luščić u Kulašima. GZM, XV-XVI, 1961, 27-38. (et Janevović Đ.)
- Arheološko nalazište Crkvinu u Makljenovcu. Članci i građa, V, 1961, 75-88.
- Paleolitsko nalazište Visoko Brdo u Lupljanici. GZM, XVII, 1962, 5-13.
- Sjeverna Bosna — sondažna rekognosciranja paleolitskih nalazišta. Arheološki pregled, 4, 1962, 8-10.
- Paleolitska nalazišta u Sjevernoj Bosni. GZM, XVIII, 1963, 5-24.
- Saznanja i problemi u paleolitiku Bosne i Hercegovine. Arheološki vestnik, XIII-XIV, 1963, 37-41.
- Fünfzehn Jahre Palaolithforschung in Jugoslawien. Forschungsberichte zur Ur- und Frühgesch, 6, 1963, Wien, 1-19.
- Brdašće u Laktašima — nalazi u kopu XI. Zbornik krajiških muzeja, II, 1964, 36-37.
- Das Palaolithikum in Bosnien und der Herzegovina. Actes du VII ieme Congr. Intern. UISPP, tome I, 1966, Prag, 274-275.
- Die Rote Höhle (Crvena stijena) bei Bileća, Jugoslawien. Eiszeit alter und Gegenwart, 17, 1966, Oehringen/Württemberg, 61-68. (et Brunnacker K., Malez M.)
- Položaj sjevernobosanskog paleolitika u prirodnom ambijentu würmskog doba Jugoslavije. Članci i građa, VII, 1967, 5-20. (et Brunnacker K.)
- Crvena Stijena 1960-1963. GZM, XXI-XXI, 1967, 5-79. (et Brunnacker K., Malez M.)
- Zur Kenntnis der Lössen im Neretva-Tal. Neues Jahrb. f. Geol. und Paläont., Abhandl. 132/2, Stuttgart, 1969, 127-153 (et Brunnacker K., Ložek V., Beug H-J., Altemüller H-J.)
- La vallée inférieure de la Neretva, Yougoslavie. Bull. Ass. é tud. Quatern., 1970, 171-172. (et Brunnacker K.)
- Krndija u Potočanima — paleolitska stanica, Članci i građa, VIII, 1970, 5-8.

- Londa – station paleolithique. Epoque prehist. et protohist en Yugosl. VIII Congr. Intern. UISPP, Beograd, 1971, 63-64.
- Luščić – station paléolithique. Epoque préhist, et protohist en Yugosl. VIII Congr. Intern. UISPP, Beograd, 1971, 65-66.
- Dvije paleolitske stanice u dolini Ukrine. Članci i građa, X, 1973, 7-15.
- Koštana zviždaljka iz Crvene Stijene. Glasnik ANCG, II, 1975, 107-110.
- Crvena Stijena. Nikšić, 1975, 1-217. (et Benac A., Malez M. Brunnacker K., Pamić J.)
- Paleolitsko prebivalište Badanj kod Stoca. GZM, XXIX (1974), 1976, 5-13.
- Das Aurignacien in Bosnien. IX Cong. Intern. UISPP. Coll. XVI – L'Aurignacien en Europe, Nive, 1976, 164-167.
- Paleolitska stanica Krčevina u Maloj Brijesnici kod Gračanice. Članci i građa, XII, 1978, 5-7.
- Paleolitsko nalazište Mala Gradina u Kulašima. Članci i građa, XII, 1978, 9-16.
- Arheološke pećine u dolini Bregave, Naš krš, IV, 5, 1978, 31-34.
- Neka pitanja u vezi sa mlađepaleolitskim naslavljanjem doline Trebišnjice. Tribuna, 4, 1978, 123-125.
- Le Paléolithique final en Herzégovine. La Fin des Temps Glaciaries en Europe, Coll. Intern. CNRS, Nr. 271 (Bordeaux, 1977), Paris, 1979, 345-355.
- Praistorija jugoslovenskih zemalja, I—Paleolitsko i mezolitsko doba (grupa autora). Sarajevo, 1979.:
 - Uvod, 13-17
 - Život i kultura paleolitskog i mezolitskog čovjeka na tlu jugoslovenskih zemalja, 103-114
 - Kulturne prilike u paleolitskom i mezolitskoj dobi jugoslovenskih zemalja. Uvod, 117-118
 - Rad na istraživanju paleolitskog i mezolitskog doba u Bosni i Hercegovini, 309-311
 - Nalazišta paleolitskog i mezolitskog doba u Bosni i Hercegovini, 313-330
 - Paleolitske i mezolitske regije i kulture u Bosni i Hercegovini, 331-355
 - Nalazišta paleolitskog i mezolitskog doba u Srbiji, 363-371
 - Prirodni okviri i rad na istraživanju paleolitskog i mezolitskog doba u Crnoj Gori, 379-381 (et Jurić M.)
 - Nalazišta paleolitskog i mezolitskog doba u Crnoj Gori, 383-386
 - Paleolitske i mezolitske regije i kulture u Crnoj Gori, 387-403
- Tragovi starih kultura na grahovskom području, Naš krš, V, 6, 1979, 3-6.
- Tragovi vulkanske djelatnosti u dolini Trebišnjice, Naš krš, V, 7, 1979, 21-25.
- Pećinski crteži u istočnoj Bosni /Rock Drawings in Eastern Bosnia/, Naš krš, VI, 8, 1980, 65-76.
- Pojava gigantolita u paleolitiku Sjeverne Bosne. GZM, XXXV (1977), 1980, 7-13.
- Stotinu godina istraživanja i identifikacije paleolitika (1883-1983) /One Hundred Years of Explorations and Identification of Paleolithic /1883-1983)/, Naš krš, X, 16-17, 1983, 67-70.
- Paleolitske kulture u jadranskoj regiji Jugoslavije. GZM, XXXVIII, 1983, 1-63.
- Pećinski crteži u Brateljevićima kod Kladnja, Članci i građa.
- Arheološka istraživanja u pećinama Bosne i Hercegovine do drugog svjetskog rata. Naš krš, XII, 21, 1986, 71-76.

- Klimatske prilike na kršu početkom željeznog doba, Naš krš, XI, 18-19, 1985, 133-135.
- Paleolitska umjetnost u jadranskoj regiji Jugoslavije. Hercegovina, 4 (1984), 1985, 7-22.

J. Mulaomerović